

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ในเด็กไทยอายุ 3-5 ปี และเปรียบเทียบความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ในประเภทการรับรู้ที่แตกต่างกัน (การมองเห็น การได้ยิน และการสัมผัส) โดยมีสมมติฐานของการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อ 1 ความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ จะเพิ่มตามอายุที่เพิ่มขึ้น

จากการให้คะแนนคำตอบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำคะแนนที่ได้มาทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางชนิดวัดซ้ำในกลุ่มเดียวกันดังตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับอายุมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟดังตารางที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ในเด็กอายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ที่ได้เหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เด็กอายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี มีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้แตกต่างกัน โดยเด็กจะมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้เพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

เนื่องจากความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้นี้ สามารถแบ่งได้เป็นสองส่วนคือ ความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเอง กับความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นผู้วิจัยได้ทำการแยกวิเคราะห์ความสามารถทั้ง 2 ส่วนนี้ออกมา เพื่อให้เห็นภาพรวมของความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็น

แหล่งที่มาของความรู้ในเด็กวัยก่อนเรียนได้ชัดเจนขึ้น โดยนำคะแนนคำตอบตามเกณฑ์ที่จัดให้เป็นคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเอง กับคะแนนคำตอบตามเกณฑ์ที่จัดให้เป็นคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่น แยกออกมาวิเคราะห์

จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ชนิดวัดซ้ำในกลุ่มเดียวกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับอายุมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในทำนองเดียวกันพบว่ากลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับอายุมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 5 และตารางที่ 8 สำหรับการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ่ ดังตารางที่ 6 และตารางที่ 9 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ไม่ว่าจะเป็นของตนเองหรือของผู้อื่นในเด็กอายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ที่ได้นี้แสดงให้เห็นว่า ทั้งความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเอง และความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นจะแตกต่างกันในแต่ละระดับอายุและความสามารถทั้งสองนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น การที่ความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้เพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การที่เด็กจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ได้นั้น เด็กจะต้องมีความสามารถในการเชื่อมโยงความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้และความรู้นี้ได้ก่อน โดยเด็กจะต้องเข้าใจว่า เมื่อใดก็ตามที่มีการรับรู้ต่อวัตถุหรือเหตุการณ์ใดก็ตาม จะทำให้บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ซึ่งความสามารถในการเชื่อมโยงความเกี่ยวพันระหว่างการรับรู้และความรู้นี้จะต้องอาศัยความสามารถทางสติปัญญาที่มีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ โดยอาศัยประสบการณ์และการสะสมความรู้ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาความสามารถเป็นสำคัญ

2. การที่เด็กมีอายุมากขึ้น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นทำให้การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กลดลง การที่เด็กยึดตนเองเป็น

ศูนย์กลางลดลงนี้ จะทำให้เด็กสามารถเชื่อมโยงการรับรู้ที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกับโลกของความเป็นจริงรอบ ๆ ตัวได้ และเริ่มต้นเรียนรู้ความจริงด้วยความคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์ต่าง ๆ (Maier, 1978 : 46) การที่เด็กยึดติดกับมุมมองของตนเองลดลง และสามารถที่จะคิดถึงมุมมองของผู้อื่นได้ ทำให้เด็กมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ทั้งของตนเองและของผู้อื่นเพิ่มขึ้น นั่นคือ เด็กสามารถเข้าใจว่า ถ้าตัวเด็กเองมีการรับรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เขาก็จะมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือถ้าตัวเด็กเองไม่มีการรับรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เขาก็จะไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ในขณะที่เดียวกันถ้าผู้อื่นมีการรับรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้นั้นก็จะมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือถ้าผู้อื่นไม่มีการรับรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้นั้นก็จะมีไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเช่นเดียวกัน แต่ถ้าเด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแล้ว เด็กจะมีความลำบากในการมองในมุมมองของผู้อื่น ดังนั้นเป็นการยากที่เด็กจะเข้าใจว่า ถ้าตัวเด็กเองมีการรับรู้ต่อสิ่งใด แต่ผู้อื่นไม่มีการรับรู้ต่อสิ่งนั้น เด็กจะมีความรู้แตกต่างไปจากผู้อื่นที่ไม่มีการรับรู้ต่อสิ่งนั้น

3. การที่เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลดลง เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นนี้จะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจทัศนะทางการรับรู้ของผู้อื่น (Perceptual Perspective Taking) และความสามารถในการเข้าใจทัศนะทางความคิดของผู้อื่น (Conceptual Perspective Taking) เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งความสามารถทั้งสองนี้มีความเกี่ยวพันกับความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่น กล่าวได้ว่า ก่อนที่เด็กจะสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นได้เด็กควรจะสามารถอนุมานได้ก่อนว่าผู้นั้นมีการรับรู้ต่อสิ่งนั้นหรือไม่ และสามารถอนุมานสถานะความรู้ที่อยู่ภายในของผู้นั้นได้ว่าเขามีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือไม่นอกจากนี้เด็กจะต้องมีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับความรู้ให้ได้ก่อน เด็กจึงจะมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้เกิดขึ้น ซึ่งความสามารถเหล่านี้จะพัฒนาขึ้นตามอายุของเด็กที่เพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wimmer, Hogrefe และ Perner (1988) ที่พบว่าในช่วง 3 - 5 ปี เด็กจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของการรับรู้โดยการมองเห็นและการสื่อสารทางภาษาในฐานะเป็นสิ่งที่ให้ข้อมูลความรู้เพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น และจากงานวิจัยของ Gopnik และ Graf (1988) ที่พบว่า ในช่วง 3 - 5 ปี เด็กจะมีความสามารถขอกถึง

แหล่งที่มาของความรู้ของตนเองเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น

สมมติฐานข้อ 2 ความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้จะแตกต่างกันในแต่ละประเภทการรับรู้

จากการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ชนิดวัดซ้ำในกลุ่มเดียวกันดังตารางที่ 2 ตารางที่ 5 และตารางที่ 8 พบว่าคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มา การได้ยิน และการสัมผัส) ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 แสดงให้เห็นว่า ประเภทการรับรู้ไม่มีผลทำให้เด็กมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในเรื่องการรับรู้นั้นเป็นที่ทราบกันดีว่า การรับรู้เกิดจากความรู้สึกรวมจากประสาทสัมผัสโดยอวัยวะสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีการแปลหรือตีความการสัมผัสที่ได้รับออกมาเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความหมาย แต่การตีความข้อมูลการรับรู้ที่มาจากอวัยวะสัมผัสที่แตกต่างกัน ก็จะทำให้ข้อมูลการรับรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วการมองเห็นเป็นการรับรู้ที่ให้ข้อมูลการรับรู้ได้ชัดเจนและใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด เช่น ถ้าเรามองเห็นวัตถุชนิดหนึ่ง เราสามารถบอกได้ทันทีว่าวัตถุชิ้นนั้นมีรูปร่างลักษณะ สี หรือขนาดเป็นอย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากการส่งผ่านสัญญาณการรับรู้ทางการมองเห็นไปยังสมองนั้น สมองจะสามารถตีความสัญญาณการรับรู้ที่ส่งผ่านเข้ามาเป็นภาพของสิ่งที่สายตามองเห็นได้อย่างรวดเร็วซึ่งแตกต่างจากการรับรู้โดยการได้ยินผู้อื่นบอกที่จะต้องอาศัยประสบการณ์การรับรู้และการเรียนรู้ที่ผ่านมา รวมทั้งจะต้องใช้ความสามารถในการสร้างภาพทางความคิดเกี่ยวกับวัตถุนั้นขึ้นมา เช่น ถ้าเราถูกปิดตาไว้แล้วมีใครบอกเราว่าวัตถุที่อยู่ตรงหน้าเราคือแก้วน้ำ เราก็สามารถที่จะทราบได้ว่าวัตถุที่อยู่ตรงหน้าคือแก้วน้ำ ซึ่งเป็นภาพความคิดในสมองของเรา แต่เราจะไม่ทราบว่าแก้วน้ำนั้นมีรูปร่างลักษณะที่แท้จริงเป็นอย่างไร แก้วน้ำที่เราจะเห็นเป็นเพียงภาพความคิดในสมองที่เกิดจากการส่งผ่านสัญญาณการรับรู้จากสิ่งที่ได้ยินไปยังสมอง จากนั้นสมองจะตีความสัญญาณการรับรู้ที่ออกมาเป็นภาพทางความคิด ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์การรับรู้และการเรียนรู้ที่ผ่านมาว่าแก้วน้ำมีลักษณะอย่างไร ภาพความคิดของแก้วน้ำในสมองจึงจะเกิดขึ้นได้ แต่ถ้าเราไม่เคยรู้จักหรือไม่เคยเห็นแก้วน้ำมาก่อน เราก็จะไม่สามารถสร้างภาพความคิดในสมองเกี่ยวกับแก้วน้ำได้ ซึ่งแตกต่างจากการรับรู้โดยการมองเห็น เพราะถึงแม้ว่าเราจะไม่เคยรู้จักวัตถุนั้นมาก่อน แต่

การมองเห็นจะทำให้เรามีข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ทันที

สำหรับการรับรู้โดยการสัมผัสก็เช่นเดียวกับการรับรู้โดยการได้ยินตรงที่จะต้องอาศัยประสบการณ์การรับรู้และการเรียนรู้ที่ผ่านมา แต่ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุที่ได้จากการสัมผัสนั้น จะต้องอาศัยความสามารถในการอนุมานทางความคิดจากสิ่งที่สัมผัส เชื่อมโยงไปสู่การสร้างภาพในความคิดที่เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่สัมผัสนั้นมากกว่า เช่น การใส่มือเข้าไปคลำวัตถุที่อยู่ในกล่องโดยที่เราไม่เห็นวัตถุ และไม่มีใครบอกเราว่าวัตถุนั้นคือวัตถุใด เราจะต้องค่อย ๆ อนุมานว่าสิ่งที่เราคลำได้มีลักษณะรูปร่างอย่างไร และใช้ความสามารถทางความคิดในการเชื่อมโยงลักษณะที่เราสัมผัสได้ในการสร้างเป็นภาพในความคิดที่เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งนั้นขึ้นมา ดังนั้นวิธีการได้รับความรู้โดยการสัมผัสนี้ค่อนข้างจะเป็นวิธีที่ยุงยากมากกว่าการได้ยินผู้อื่นบอกหรือการมองเห็น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการรับรู้ที่ให้ข้อมูลการรับรู้ที่ง่ายและรวดเร็วที่สุด คือการมองเห็น รองลงมาก็คือ การได้ยินผู้อื่นบอก และการสัมผัสตามลำดับ ซึ่งมิงงานวิจัยของ Gopnik และ Graf (1988) ที่ทำการศึกษาความสามารถของเด็กเล็กในการบอกและการจำแหล่งของความเชื่อของตนเอง พบว่าเด็กอายุ 3 ปี สามารถตอบได้ถูกต้องว่าสิ่งของที่อยู่ในลิ้นชักคืออะไร จากการที่เด็กมีการรับรู้โดยการมองเห็น มากกว่าการที่เด็กมีการรับรู้โดยการได้ยินผู้อื่นบอก และจากงานวิจัยของ O'Neill, Astington และ Flavell (1992) ที่ทำการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของประสบการณ์การรับรู้ในการได้มาซึ่งความรู้ของเด็กเล็กผลการวิจัยที่ได้ พบว่า เด็กอายุ 3 ปี สามารถทำงานประเมินความรู้ที่เกี่ยวกับการมองเห็นได้ดีกว่า งานประเมินความรู้ที่เกี่ยวกับความรู้ลึกลับจากประสาทสัมผัส ดังนั้นความสามารถของเด็กในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ที่แตกต่างกัน จึงน่าที่จะมีความแตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษานี้พบว่า ความสามารถของเด็กในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ไม่แตกต่างกันในประเภทการรับรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยดังกล่าว ที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่า เด็กยังไม่ได้คิดลึกลงไปถึงความซับซ้อนของการได้มาซึ่งข้อมูลความรู้จากแหล่งการรับรู้ที่แตกต่างกัน จะรู้เพียงแต่ว่าไม่ว่าเขาจะใช้การรับรู้แบบใดก็ตาม ท้ายที่สุดแล้วเขาก็จะมีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสิ่ง ๆ นั้น เป็นเหตุให้เด็กไม่ได้คำนึงว่าความรู้ที่ได้นั้นจะไดมาจากแหล่งการรับรู้ใด (การมองเห็น การได้ยิน และการสัมผัส) แต่จะคำนึงว่าบุคคลนั้นมี การรับรู้ต่อวัตถุในกล่องหรือไม่มากกว่า ดังนั้นการที่เด็กจะตัดสินว่าบุคคลจะรู้

หรือไม่รู้ว่าวัตถุอะไรอยู่ในกล่อง เด็กจะอาศัยจากการประเมินว่าบุคคลนั้นมีการรับรู้ต่อวัตถุนั้นหรือไม่ แม้ว่าลักษณะการได้มาของความรู้จากประเภทการรับรู้ที่แตกต่างกัน จะได้ข้อมูลที่แตกต่างกัน เด็กก็จะไม่สนใจถึงความแตกต่างกันของข้อมูลที่ได้เหล่านั้น เพราะถึงแม้ว่าบุคคลจะมองไม่เห็นวัตถุในกล่องก็ตาม แต่เขาก็สามารถจะรู้ว่าวัตถุในกล่องนั้นคือวัตถุใด จากการที่มีผู้กระซิบบอกเขา และแม้ว่าเขาจะมองไม่เห็นวัตถุในกล่องหรือไม่มีผู้ใดกระซิบบอกเขาว่าวัตถุในกล่องคือวัตถุใด แต่ถ้าเขาได้ไล่มือเข้าไปสัมผัสวัตถุ เขาก็อาจอนุมานได้ว่าวัตถุที่เขาสัมผัสอยู่นั้นคือวัตถุใด ดังนั้นในความคิดของเด็กแล้วสิ่งสำคัญของการได้มาซึ่งความรู้จึงขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นมีการรับรู้ต่อแหล่งข้อมูลความรู้นั้นหรือไม่มากกว่า ซึ่งแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ที่จะคิดลึกลงไปอีกว่าความชัดเจนของข้อมูลที่ได้จากแหล่งการรับรู้ที่แตกต่างกันนั้นย่อมแตกต่างกัน นั่นคือ ข้อมูลที่ได้จากการมองเห็นย่อมมีความชัดเจนมากกว่าข้อมูลที่ได้จากการได้ยินผู้อื่นบอก และข้อมูลที่ได้จากการได้ยินผู้อื่นบอกย่อมมีความชัดเจนมากกว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมผัส แล้วมาอนุมานเอาเองว่าสิ่งที่สัมผัสอยู่นั้นคืออะไร

ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wimmer, Hogrefe และ Perner (1988) ที่ทำการศึกษาความเข้าใจการได้รับข้อมูลในฐานะเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ของเด็กอายุ 3-5 ปี โดยศึกษาความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับบทบาทของการรับรู้ทางการมองเห็น และการสื่อสารทางภาษา พบว่า ประเภทการรับรู้ที่แตกต่างกัน (การมองเห็นและการสื่อสารทางภาษา) ไม่มีผลทำให้เด็กประเมินความรู้ของผู้อื่นแตกต่างกัน นั่นคือเด็กจะประเมินว่าผู้อื่นรู้หรือไม่รู้ว่าวัตถุใดอยู่ในกล่องขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นมีการรับรู้ต่อวัตถุนั้นหรือไม่ และผลการวิจัยที่ได้นี้ยังสนับสนุนงานวิจัยของ O'Neill และ Gopnik (1991) ที่ทำการศึกษาความสามารถของเด็กอายุ 3-5 ปี ในการบอกถึงแหล่งที่มาของความเชื่อของตนเองพบว่าเด็กจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้โดยการมองเห็น การได้ยินผู้อื่นบอกและการสัมผัส ว่าเป็นแหล่งของความรู้ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 3 ความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองกับความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นจะแตกต่างกัน โดยเด็กจะมีความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองมากกว่าความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่น

จากตารางที่ 10 จะเห็นได้ว่า ในประเภทการรับรู้ชนิดเดียวกัน

(การมองเห็น การได้ยิน หรือการสัมผัส) ของกลุ่มตัวอย่างทุกระดับอายุนั้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองมีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นทุกค่า แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองกับคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นด้วยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า คะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองกับคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นในเด็กอายุ 3 ปี และ 5 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกประเภทการรับรู้ (การมองเห็น การได้ยิน และการสัมผัส) สำหรับในเด็กอายุ 4 ปี พบว่าคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองกับคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 2 ประเภทการรับรู้ คือ การมองเห็นและการได้ยิน ส่วนการสัมผัสนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยที่ได้นี้ สามารถอธิบายได้ว่า การที่เด็กมีคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองมากกว่าคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่น เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วการรับรู้จะเป็นตัวที่ทำหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่ง ๆ นั้นแก่บุคคล เช่น ถ้าเราเห็นวัตถุเราก็จะรู้ได้ทันทีว่าวัตถุนั้นมีลักษณะอย่างไร หรือถ้าเรามองไม่เห็นวัตถุ แต่มีบุคคลอื่นกระซิบบอกเราว่าวัตถุนั้นคืออะไร เราก็จะรู้ได้ทันทีว่าวัตถุนั้นคือวัตถุอะไร โดยที่เราไม่จำเป็นต้องเห็นวัตถุ หรือการที่เราใส่มือเข้าไปสัมผัสวัตถุ แม้ว่าเราจะมองไม่เห็นวัตถุหรือไม่มีใครบอกเราว่าวัตถุนั้นคืออะไร เราก็สามารถที่จะทราบได้ว่าวัตถุนั้นมีลักษณะอย่างไร จากการที่เราได้สัมผัสวัตถุนั้น แต่การที่จะเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นนั้นค่อนข้างจะต้องใช้ความสามารถในการอนุมานทางความคิดในระดับสูงขึ้นไปอีก นั่นก็คือเด็กจะต้องอนุมานได้ว่าผู้อื่นมีการรับรู้หรือไม่มีการรับรู้ต่อสิ่งนั้นหรือไม่ และเมื่ออนุมานได้ว่าผู้อื่นมีการรับรู้หรือไม่มีการรับรู้ต่อสิ่งนั้นแล้ว เด็กยังต้องใช้การอนุมานทางความคิดต่อไปอีกว่า ผู้นั้นจะรู้หรือไม่รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไรจากการที่มีหรือ

ไม่มีการรับรู้ต่อสิ่งนั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กสามารถประเมินการรับรู้และความรู้ของตนเองได้ดีกว่าประเมินการรับรู้และความรู้ของผู้อื่น

นอกจากนี้แล้วยังสามารถอธิบายได้อีกแง่ว่า การที่เด็กจะเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นได้นั้น เด็กจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองก่อน ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มักจะใช้ความรู้หรือความเข้าใจของตนเองเป็นแหล่งอ้างอิงในการที่จะเข้าใจผู้อื่น (Smith and Cowie, 1991 : 130) ดังนั้นการที่เด็กจะเข้าใจถึงการทำงานของความคิดของผู้อื่นได้ เด็กจะต้องเข้าใจถึงการทำงานของความคิดของตนเองก่อน โดยใช้กระบวนการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น (Yaniv and Shatz, 1988) นั่นคือเด็กจะต้องเข้าใจที่มาของความรู้หรือความคิดของตนเองก่อนว่า เจื่อนไขที่ทำให้เด็กได้รับความรู้และความคิดนั้นมาจากไหน และสามารถสร้างความสัมพันธ์พื้นฐานง่าย ๆ เกี่ยวกับเจื่อนไขทางการรับรู้พื้นฐาน เช่น การมองเห็น การได้ยิน และการสัมผัสเหล่านี้ว่าเป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตัวเด็กเอง เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น มีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นเพิ่มขึ้น ลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง และมีความสามารถในการจินตนาการตนเองให้อยู่ในตำแหน่งของผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจว่าผู้อื่นสามารถที่จะรับรู้ รู้สึก เข้าใจ และจำได้ เช่นเดียวกับตัวเด็กเองเมื่ออยู่ในประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นเด็กก็จะเกิดความเข้าใจว่าการรับรู้นำไปสู่ความรู้ของบุคคล นั่นคือไม่ว่าจะเป็นตัวเด็กเองหรือเป็นบุคคลอื่นก็ตามที่มักเรรับรู้ต่อวัตถุใดวัตถุหนึ่ง ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม เขาก็จะมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น

ในเด็กอายุ 3 ปีนั้น การที่เด็กสามารถทำคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองได้ดีกว่าคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นนั้น เป็นเพราะว่าเด็กสามารถใช้การรับรู้ของตนเองเป็นตัวที่ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เด็ก แต่เด็กยังไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับความรู้ได้ ซึ่งจะสังเกตได้จากการที่มีเด็กบางคนสามารถตอบคำถามการรับรู้และคำถามความรู้ของตนเองถูกต้องทั้ง 4 เจื่อนไข (ได้ 8 คะแนน) แต่ไม่มีเด็กอายุ 3 ปีคนใดเลยที่สามารถตอบคำถามการรับรู้และคำถามความรู้ของผู้อื่นถูกต้องทั้ง 4 เจื่อนไข (คุณภาพผนวก) ซึ่งตรงกับที่ Wimmer, Hogrefe และ Sodian (1988) ได้แบ่งขั้นความเข้าใจของเด็กในเรื่องการได้รับข้อมูลในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ออกเป็น 3 ขั้น โดย

เด็กอายุ 3 ปีนั้น จัดอยู่ในขั้นที่ 0 ในขั้นนี้การได้รับข้อมูลจะทำหน้าที่เป็นตัวที่ทำให้เกิดความรู้ แต่เด็กยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ ดังนั้นเด็กจึงสามารถประเมินความรู้ของตนเองจากการรับรู้ของตนเองได้ถูกต้องมากกว่าประเมินความรู้ของผู้อื่นจากการรับรู้ของผู้อื่น

สำหรับเด็กอายุ 4 ปี และ 5 ปีนั้น จัดอยู่ในขั้นของความเข้าใจในเรื่องการได้รับข้อมูลในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ขั้นที่ 1 ในขั้นนี้เด็กเริ่มมีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับความรู้เกิดขึ้นแล้ว ดังจะเห็นได้จากการที่มีเด็กอายุ 4 ปี และ 5 ปี สามารถตอบคำถามการรับรู้และคำถามความรู้ของตนเองถูกต้องทั้ง 4 เงื่อนไข และยังสามารถตอบคำถามการรับรู้และคำถามความรู้ของผู้อื่นถูกต้องทั้ง 4 เงื่อนไข (ดูภาคผนวก) แม้ว่าเด็กจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ทั้งในตนเองและในผู้อื่นก็ตาม แต่เด็กก็ยังสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองได้ดีกว่าเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่น ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การที่เด็กจะพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดของผู้อื่นได้นั้น จะต้องอาศัยพัฒนาการความสามารถหลาย ๆ อย่างที่เพิ่มขึ้น เช่น พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการความเข้าใจความคิดความเข้าใจของผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งจะต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาความสามารถเหล่านี้ขึ้นมา

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า ในเด็กอายุ 4 ปีนั้น คะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองกับคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นในประเภทการรับรู้โดยการสัมผัสไม่แตกต่างกัน หากพิจารณาตามลักษณะของข้อมูลที่มองเห็น จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเองมีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่น แต่ถ้าพิจารณาถึงคะแนนดิบที่ได้จากการทดสอบเด็กแต่ละคนแล้ว จะเห็นได้ว่าในประเภทการรับรู้โดยการสัมผัสนั้นมีเด็กอยู่ 5 คน ที่ทำคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นได้มากกว่าคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเอง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในช่วงอายุ 4 ปีนั้น อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ ดัง

นั้นในการที่เด็กจะตัดสินว่าผู้อื่นจะรู้หรือไม่รู้ว่าวัตถุอะไรอยู่ในกล่อง เด็กจะอาศัยจากการประเมินว่าผู้อื่นมีการรับรู้ต่อวัตถุนั้นหรือไม่ แต่การที่เด็กจะตัดสินว่าตัวเองจะรู้หรือไม่รู้ว่าวัตถุอะไรอยู่ในกล่องนั้น ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของเขาทำหน้าที่ในการให้ความรู้แก่เขาได้มากน้อยเพียงใด ดังที่กล่าวไปแล้วว่า การรับรู้โดยการสัมผัสนั้นค่อนข้างจะมีความยุ่งยากมากกว่าการรับรู้วิธีอื่น ๆ เนื่องจากต้องอาศัยความสามารถในการอนุมานทางความคิดจากสิ่งสัมผัสเชื่อมโยงไปสู่การสร้างภาพทางความคิดที่เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่สัมผัสนั้นได้ ดังนั้นถ้าให้เด็กสัมผัสวัตถุที่อยู่ในกล่องแล้วเด็กไม่สามารถตีความสิ่งที่สัมผัสออกมาเป็นภาพในสมองได้ เด็กอาจจะตอบตามความเป็นจริงว่า เขาไม่รู้ว่าวัตถุที่กำลังสัมผัสอยู่นั้นคือวัตถุใด แต่ถ้าให้ผู้อื่นได้สัมผัสวัตถุในกล่อง เด็กก็จะตอบว่าผู้อื่นรู้ว่าวัตถุอะไรอยู่ในกล่อง จากการที่เด็กประเมินได้ว่าผู้อื่นมีการรับรู้ต่อวัตถุในกล่องนั้น ผลที่เกิดขึ้นก็คือ เด็กกลุ่มนี้มีคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของผู้อื่นมากกว่าคะแนนความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของตนเอง

จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีการทางสถิติ เมื่อนำคะแนนทั้ง 2 ประเภทของเด็กแต่ละคนมาคำนวณหาค่าความแตกต่างของคะแนน (D) คะแนนของเด็ก 5 คนนี้จะติดลบ ดังนั้นผลรวมของค่าความแตกต่างของคะแนน (ΣD) จะน้อยลง เนื่องจากมีการหักล้างกันของคะแนน ทำให้เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยค่าทีแล้ว ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย